

можливість здійснення захисту та поновлення порушених прав та інтересів суб'єктів кримінального провадження.

Література

1. Конституція України: від 28 чер. 1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 07.04.2023).

2. Конституційний Суд України. Право на судовий захист. *Конституційний Суд України. Офіційний вебсайт*. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/439-pravo-na-sudovu-yu-zahyst>. (дата звернення: 07.04.2023).

3. Окрема думка судді Конституційного Суду України Литвинова О.М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Глуценка Вікт... *Верховна Рада України Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ne04d710-19#Text>. (дата звернення: 07.04.2023).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI: станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n3249> (дата звернення: 07.04.2023).

5. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: дис. ... д-ра юрид. наук. Львів, 2016. 498 с. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Dusertacija_Bobechko.pdf. (дата звернення: 09.04.2023).

УДК 343.2/.7(043.2)

Хомусько Є.М., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., асистент

МАРОДЕРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

З початком повномасштабного вторгнення до нашої держави все частіше почали зустрічатися випадки пограбувань будинків, квартир та магазинів, що засоби масової інформації одразу нарекли мародерством. Та чи справді така кваліфікація правильна та дійсно таке правопорушення є мародерством?

Задля правильного трактування поняття «мародерство» в першу чергу варто звернутися до Кримінального Кодексу України (далі – КК України), а саме до його статті 432, у якій зазначено, що мародерство – викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених [1]. Тому дане кримінальне правопорушення – це військовий злочин.

Мародерство варто відрізнити від інших кримінальних правопорушень

проти власності, таких як обкрадання житла, транспортного засобу та іншої інфраструктури, оскільки вони мають суттєві відмінності: місце викрадення та постраждала від викрадення особа. Якщо кваліфікувати діяння як мародерство, то місцем його вчинення є поле бою, а особою, майно якої страждає від таких діянь, є поранений чи вбитий. При цьому «поле бою» – це певний обсяг територіального та повітряного простору, у просторі якого впродовж певного проміжку часу здійснюється бій.

Також особливою ознакою мародерства є особа, що вчинила кримінальне правопорушення – військовослужбовець, при цьому нормативним орієнтиром є положення ч. 2 ст. 401 КК України: «За відповідними статтями цього розділу несуть відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України ... а також інші особи, визначені законом» [1].

Діяння, вчинені у містах, які не є окупованими, або де не тривають активні бойові дії, тобто за межами поля бою, повинні кваліфікуватись за такими статтями КК України, як ст. 185 – «Крадіжка»; ст. 186 – «Грабіж»; ст. 187 – «Розбій»; ст. 189 – «Вимагання»; ст. 191 – «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем».

Користуючись класифікацією об'єкта кримінального правопорушення, необхідно виділити загальний, родовий та безпосередній об'єкт мародерства. Загальним об'єктом є сукупність охоронюваних кримінальним законодавством відносин. Родовим об'єктом є мародерство, а сукупність суспільних відносин – це встановлений порядок проходження військової служби [2, с. 253]. Безпосередні об'єкти – визначені суспільні відносини, що регулюють порядок проходження військової служби під час бойових дій. Об'єктивна сторона мародерства полягає у викраденні особистих речей вбитих і поранених. До цих речей не входить зброя, боеприпаси, документи військового значення тощо [3, с. 524].

3 березня 2022 року Верховна Рада України ухвалила Закон України № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство». Після його прийняття за вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану передбачаються такі санкції: за крадіжку – позбавлення волі на строк від 5 до 8 років; за грабіж – позбавлення волі на строк від 7 до 10 років; за розбій – позбавлення волі на строк від 8 до 15 років із конфіскацією майна; за вимагання – позбавлення волі на строк від 7 до 12 років з конфіскацією майна; за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, – позбавлення волі на строк від 5 до 8 років з позбавленням права обіймати

певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років. За мародерство – позбавлення волі на строк від 5 до 10 років [1].

Також варто згадати самосуд, тобто самовільне затримання громадянами осіб, які вчинили крадіжку, розбій чи інше кримінальне правопорушення проти власності, що набув значного розповсюдження на території нашої держави після початку повномасштабного вторгнення російської федерації. Відповідно до ст. 207 КПК України громадяни мають право власними силами затримати правопорушника при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення, а також безпосередньо після його вчинення [4], але вони повинні одразу передати правопорушника уповноваженій особі, органу або хоча б повідомити про таке затримання. При цьому потрібно звернути увагу на те, що умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення заходів, необхідних для затримання правопорушника, карається відповідно до ст. 124 КК України. На нашу думку, кожен правопорушник повинен нести відповідальність за законом, оскільки прив'язування людини до дерева, стовпа та інша подібна поведінка є катуванням.

Підсумовуючи все вищесказане, можемо зробити висновок, що мародерство набуло хибного значення, проте з часом шляхом розповсюдження достовірної інформації та дослідження законодавчих актів більшість людей почне ідентифікувати його саме як військовий злочин, ефективна протидія проявам якого в умовах воєнного стану є одним із пріоритетних завдань національної безпеки і оборони.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 28.03.2023).

2. Саєнко А.Г., Огієвич А.О. Щодо питання розмежування військового кримінального правопорушення – мародерства та кримінальних правопорушень проти власності, вчинених в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 523-526.

3. Ковальова С.С., Крепостний С.Ю. Мародерство та проблеми охорони прав власності в зоні проведення АТО (кримінально-правовий аспект). *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. № 218. С. 252-257.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 28.03.2023).